

บทคัดย่อ การสร้างความโปร่งใสของวัด (ระบบบัญชีวัดวิมุตติธรรม)

หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไม่ได้จำกัดอยู่แค่ภาคธุรกิจเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปใช้กับศาสนสถานได้อีกด้วย แม้ว่าศาสนสถานหรือ “วัด” ในประเทศไทยจะเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร แต่วัดมีธุรกรรมทางการเงินต่างๆ มากมายที่มีความซับซ้อนน้อยกว่าภาคธุรกิจ แหล่งรายได้หลักของวัดมาจากการบริจาค โดยเฉพาะเงินบริจาคในงานทางศาสนา เช่น งานกฐินซึ่งเป็นพิธีที่นำผ้าเหลืองไปถวายพระสงฆ์ในช่วงท้ายเทศกาลออกพรรษา รายได้อื่นๆ อาจมาจากการให้เช่าทรัพย์สินของวัด หรือการเรียกรับเงินเป็นการเฉพาะกิจ เช่น การสร้างโบสถ์ ศาลากำแพงวัด หรือจากการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า สำหรับรายจ่ายนั้นมักจะใช้สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของวัด เช่น ค่าสาธารณูปโภค ค่าขนส่ง ค่าดูแลพระภิกษุสามเณร และการสร้างสินทรัพย์ถาวร

โครงการนี้มีชื่อว่า “การสร้างความโปร่งใสของวัดด้วยระบบบัญชีและการควบคุมภายใน วัดวิมุตติธรรม” เริ่มต้นขึ้นด้วยเหตุผลหลักสามประการ ประการแรกสืบเนื่องจากเรื่องอื้อฉาวหลายกรณีที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงวัด โดยเฉพาะกรณีในปี 2560 ที่วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการฆาตกรรมพระภิกษุสามเณรเพื่อปกปิดการยกยอทรัพย์สินและโบราณวัตถุของวัด เหตุการณ์ดังกล่าวได้ทำลายความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อวัดทั่วประเทศ ประการที่สอง คือ ยังไม่มีระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานสำหรับระบบบัญชีและการควบคุมภายใน แม้ว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะกำหนดให้วัดต้องส่งรายงานการเงินประจำปีซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย และยอดเงินสดคงเหลือ แต่วัดแต่ละแห่งก็มีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งในแง่ของขนาดของวัด สินทรัพย์ถาวรและบุคลากร สุดท้ายเหตุผลของความหลากหลายในวัดต่างๆ นี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิรูปการกำกับดูแลให้แก่วัด

โครงการนี้แสดงถึงความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักหลายราย รวมถึงมูลนิธินโยบายสาธารณะเพื่อสังคมและธรรมาภิบาล และมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ (สวนโมกข์กรุงเทพฯ) และสถาบันการศึกษามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เหล่าพันธมิตรนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการบูรณาการความเชี่ยวชาญจากทั้งองค์กรที่เน้นการกำกับดูแลและสถาบันการศึกษา เพื่อรับมือกับความท้าทายเฉพาะตัวที่วัดต้องเผชิญในการรักษาความโปร่งใสทางการเงินและความรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน วัตถุประสงค์หลักของโครงการ คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความโปร่งใสและธรรมาภิบาลภายในการบริหารวัด โดยการพัฒนาบรรทัดฐานบัญชีมาตรฐานและกลไกการควบคุมภายในมาใช้ ระบบเหล่านี้ได้รับการ

ออกแบบให้สอดคล้องกับหลักการสำคัญ 9 ประการของการกำกับดูแลที่ดี เพื่อให้แน่ใจว่าแนวทางปฏิบัติทางการเงินของวัดมีความสอดคล้อง โปร่งใส และรับผิดชอบต่อทั้งชุมชนผู้สนับสนุนและหน่วยงานกำกับดูแล เงินทุนสำหรับโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนธรรมาภิบาลไทย ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจของสังคมที่กว้างขึ้นในการส่งเสริมแนวทางการจัดการทางจริยธรรมภายในสถาบันทางศาสนา โครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการครอบคลุม 18 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน 2566 ถึงเดือนกันยายน 2567 โดยมุ่งหวังที่จะปรับปรุงการกำกับดูแลวัดอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัดวิมุตติธรรมซึ่งเป็นวัดขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในตำบลท่าจั่ว จังหวัดนครศรีธรรมราช อาสาเป็นหนึ่งในวัดที่จะเป็นวัดนำร่องของโครงการนี้ วัดวิมุตติธรรมก่อตั้งขึ้นเป็นสำนักสงฆ์ในปีพ.ศ. 2535 และได้รับการประกาศตั้งเป็นวัดโดยกรมศาสนาในปี 2543 วัดแห่งนี้มีสวนที่เขียวสงบเหมาะสำหรับการนั่งสมาธิและมีทรัพยากรบุคคลจำกัด โดยอาศัยอาสาสมัครเป็นผู้ช่วยดูแลวัด ซึ่งทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้เก็บรักษาเงินสดและบันทึกบัญชี และมีภิกษุณี ซึ่งทั้งหมดอยู่ภายใต้การกำกับของเจ้าอาวาส ปัจจุบันวัดแห่งนี้บันทึกข้อมูลทางการเงินด้วยระบบมือด้วยตนเอง วัดวิมุตติธรรมตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุงความโปร่งใสและการกำกับดูแล วัดจึงอาสาเข้าร่วมโครงการนี้ ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรศักดิ์ สวัสดิ์ พร้อมด้วยอาจารย์อลิศรา สระโมฬี และอาจารย์ประภาดา ศรีสุวรรณ จากสำนักวิชาการบัญชีและการเงิน เป็นผู้ดำเนินโครงการที่วัดวิมุตติธรรม เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัด